

6. Harris A. Can you learn a foreign language online? *The Irish Times*. URL: <https://www.irishtimes.com/news/education/can-you-learn-a-foreign-language-online-1.3094856> (дата звернення 17.03.2019)
7. March T. What's on the Web? Sorting Strands of the World Wide Web for Educators URL: <http://www.ozline.com/learning/webtypes.html> (дата звернення 15.12.2017).
8. Sumarno W. K. Developing Constructivist- Webquests Online Materials for TEFL Course. *Journal of English Language, Literature and Teaching*. 2017. Vol. 1. № 2. P. 123-135.

Bulharu N., Khadzhyradieva S. Formation of creative potential of students in the process of learning a foreign language using web quest technology

The article is devoted to the problem of using such an innovative teaching method as web quest technology in the process of teaching a foreign language. The article touches on the use of modern technologies in teaching a foreign language, their main characteristics and directions. The authors explain the need to use new approaches in foreign language classes, so that a modern student is ready and able to adapt to social and professional changes; it is necessary to develop his skills in critical analysis of information from any symbolic systems (figurative, sound, text). The article describes the advantages of integrating modern Internet technologies into the educational process.

It was found that in connection with this advantage, new tasks are set for teachers: to prepare the new generation to perceive various information, to teach them to understand it, to master methods of communication based on non-verbal forms of communication with the help of technical means. In these conditions, modern information and communication technologies, which are a combination of modern computer equipment, telecommunications, and software tools that provide interactive software and methodological support for modern teaching technologies, are becoming especially popular.

The article defines the concept of "web quest", provides a typology of web quests, and also examines the possibilities for the development of this innovative technology in the educational process when teaching a foreign language. The article reflects the advantages of using webquests over traditional methods of teaching a foreign language, describes the features of organizing work using webquest technologies for a teacher and the requirements for the level of language training of students. The role of webquest technology in remote control of the educational process is emphasized. The article presents the structure of an educational web quest, reflects the content of the resources students need to complete tasks, and also shows the tasks of the teacher at all stages of the work performed by students. It was found that some of the important advantages of the webquest are: the development of teamwork skills, responsibility, and independence when making certain decisions.

Key words: foreign language teaching, game technique, innovative activity, web quest, internet technologies.

УДК 378.6.018.8:[373.011.2/3-051:51]

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.05>

Бурчак Л. В.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

У статті представлено процес відбору й ранжування педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в закладах вищої педагогічної освіти, оскільки сучасний учитель має на меті не лише навчати учнів конкретному предмету, забезпечувати їхню цілковиту підготовку, що відповідатиме інноваційним орієнтирам, соціальним запитам, важливим стратегіям інформаційного простору, але й ефективно здійснювати дослідницьку, наукову, новаторську діяльність. Проведено аналіз сутності понять «умова», «педагогічна умова», бо від виконання певних умов залежить успішність реалізації системи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології. Узагальнюючи погляди науковців, названо основні педагогічні умови, що є, на думку автора, найактуальнішими у процесі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології. Представлено результати експертного оцінювання педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології. Зазначено, що відібрані експертами педагогічні умови впливають на перебіг процесу формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в процесі фахової підготовки в університеті, а інформація, що була отримана від респондентів, є достовірною, оскільки експерти знайомі з методологією сучасної педагогічної діяльності, переконані в необхідності розвитку інноваційної компетентності педагогів, знають особливості й тенденції розвитку педагогічної освіти тощо.

Визначено узгодженість думок експертів щодо рангових місць досліджуваних педагогічних умов шляхом обчислення коефіцієнта конкордації, запропонованого М. Кенделлом та Б. Смітом. Для оцінювання значущості коефіцієнта конкордації використано критерій узгодженості Пірсона. Зазначено, що думки експертів є узгодженими, коефіцієнт конкордації є не випадковою величиною, а тому отримані результати є логічними, достовірними й можуть бути використані в подальших дослідженнях.

Ключові слова: педагогічні умови, інноваційна компетентність, майбутні учителі біології, педагогічний університет, ранжування.

Сучасний учитель має на меті не лише навчати учнів конкретному предмету, забезпечувати їхню цілковиту підготовку, що відповідатиме інноваційним орієнтирам, соціальним запитам, важливим стратегіям інформаційного простору, але й ефективно здійснювати дослідницьку, наукову, новаторську діяльність тощо.

Інтенсивна модернізація українського освітнього простору значною мірою впливає і на соціальну активність його учасників, їхню здатність змінюватися, успішно взаємодіяти між собою, вміти розкривати свій особистісний потенціал, бути конкурентоздатними на ринку праці.

Чинне місце в цьому аспекті відводиться когерентності педагогічних умов у реалізації ідей модернізації освіти, розвитку інноваційно-креативного потенціалу майбутніх фахівців, формуванню їхнього індивідуального стилю професійної діяльності, ефективної реалізації нововведень тощо.

Від виконання певних умов залежить успішність реалізації системи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології. Тому сконцентруємося на сутності понять «умова», «педагогічна умова».

У великому тлумачному словнику сучасної української мови умови потрактовуються як «необхідні обставини, особливості реальної дійсності, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь» [1, с. 1295]. Водночас у словнику зазначено, що «обставина» характеризується як «сукупність умов, за яких що-небудь відбувається» [1, с. 818]. Аналіз указанного джерела дозволяє виокремити такі умови, як-от: педагогічні, соціальні, психологічні, організаційні.

У науково-педагогічних лабораторіях йдеться, як правило, про педагогічні умови, адже вони стосуються освітнього процесу, де організовується навчальна й пізнавальна діяльність здобувачів вищої освіти.

Обґрунтуванню педагогічних умов організації та здійснення освітнього процесу присвячено доробок В. Беспалька, О. Беспалько, В. , Г. Голубової, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, В. Манька, О. Пехоти та багатьох ін. Педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності окреслено в працях І. Гавриш, І. Дичківської, С. Загороднього, І. Коновальчука, Л. Козак, Г. Сиротенко та ін.

Високо цінуючи окреслені праці зазначимо, що єдиного підходу до виокремлення педагогічних умов не існує. Автори вбачають їх через призму можливостей, аспектів освітнього процесу, наявності цілеспрямованого освітнього середовища, низки чинників тощо.

Так, С. Гончаренко в педагогічному словнику визначає педагогічні умови як «сукупність зовнішніх і внутрішніх обставин навчально-виховного процесу, від впливу яких залежить досягнення поставлених дидактичних завдань» [2, с. 357]. О. Пехота педагогічні умови позиціонує як систему певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені та є необхідними для досягнення конкретної педагогічної мети [4]. Сутність поняття «педагогічні умови» В. Манько вбачає через взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечує високу результативність освітнього процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності [3, с. 154].

Резюмуючи вищесказане, під педагогічними умовами формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології розуміємо взаємопов'язану сукупність факторів, змісту, технологій (методів), організаційних форм навчання, що сприяють найбільш ефективному досягненню цілей дослідження. Йдеться про комплекс умов, що враховує окремі компоненти, аспекти, властивості об'єкта (інноваційна компетентність майбутніх учителів), що забезпечує ефективність формування цієї здатності.

Мета статті – добрати та проранжувати педагогічні умови формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в закладах вищої педагогічної освіти.

Узагальнюючи погляди науковців назвемо основні педагогічні умови, що вбачаються нам актуальними у процесі формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології. До таких відносимо: 1. Створення сприятливого інноваційного освітнього середовища (P1). 2. Вивчення передового досвіду (P2). 3. Формування у майбутніх фахівців стійкої мотивації до підвищення рівня інноваційної компетентності (P3). 4. Застосування інноваційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів біології (P4). 5. Інтеграція інноваційної діяльності здобувачів із науково-дослідницькою (P5). 6. Удосконалення змісту фахових освітніх компонентів, практичної підготовки шляхом уведення інноваційного складника та впровадження вибіркового курсів відповідного спрямування (P6). 7. Забезпечення творчого розвитку та саморозвитку здобувачів вищої освіти (P7). 8. Інтегральне поєднання традиційних методів навчання з інноваційними (P8). 9. Створення персоналізації інноваційно-освітніх маршрутів студентів, тобто особистісне ставлення здобувачів до інновацій (P9). 10. Стимулювання самоуправління у формуванні готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності (P10). 11. Здійснення педагогічної підтримки фахівців шляхом врахування їх освітніх потреб і індивідуального досвіду (P11).

Спираючись на зазначене вище, визначимо педагогічні умови, що позитивно впливають на формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в процесі фахової підготовки.

Ми запросили експертну групу науково-педагогічних працівників у такому складі: представники Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (кафедра біології, здоров'я людини та методики навчання – 4 особи), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (кафедра біології та методики навчання біології – 2 особи), Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (кафедра біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації – 2 особи), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (кафедра біології та методики її навчання – 2 особи).

На нашу думку, інформація, що отримана від респондентів, є достовірною, оскільки науково-педагогічні працівники перелічених кафедр знайомі з методологією сучасної педагогічної діяльності, з проблемами підготовки здобувачів вищої освіти тощо.

II етап наукового пошуку спрямовано було на відбір п'яти педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології. Для оцінювання вагомості педагогічних умов складено лист експертного оцінювання та проведено ранжування їх експертами.

Експертам пропонувалося вказати ранг кожної педагогічної умови, оцінивши їх значення від 1 до 11 (1 – найважливіший, 11 – найменш важливий). Якщо експерт вважає, що педагогічні умови мають однакове значення, він ставить середнє арифметичне показників. Наприклад, якщо дві педумови, на думку експерта, займають перше місце, то їм обом надається ранг 1,5, а ранг 2 – відсутній.

Результати експертного оцінювання педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Матриця результатів ранжування педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології

№ з/п експерта	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10	P11	Разом
1	1,5	11	1,5	6	4,5	3	4,5	9	8	10	7	66
2	3	10,5	1	2	7	4	5	10,5	6	9	8	66
3	2	10,5	1	3	5	6	4	10,5	7,5	9	7,5	66
4	4	11	1	5	6	2	3	9	8	10	7	66
5	1	10	3	2	7	4	6	9	5	11	8	66
6	1,5	11	1,5	5	6	4	3	10	7	9	8	66
7	2	10	1	4	6	3	7	11	5	9	8	66
8	1	11	2	3	4,5	6	4,5	10	7,5	9	7,5	66
9	2	8	3	1	6	4	5	9	7	10	11	66
10	5	10	1	4	7	3	2	11	8	9	6	66
Разом	23	103	16	35	59	39	44	99	69	95	78	660
Місце	2	11	1	3	6	4	5	10	7	9	8	-

Аналіз даних показує, що в результаті роботи експертної комісії отримані відносно достовірні результати: різниця між найменшою і найбільшою сумами рангів становить 103–16=87. Матриця рангів (табл. 2):

Таблиця 2

Матриця рангів

Пед. умови	Експерти										Сума рангів	d	d ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
P1	1,5	3	2	4	1	1,5	2	1	2	5	23	-43	1849
P2	11	10,5	10,5	11	10	11	10	11	8	10	103	37	1369
P3	1,5	1	1	1	3	1,5	1	2	3	1	16	-50	2500
P4	6	2	3	5	2	5	4	3	1	4	35	-31	961
P5	4,5	7	5	6	7	6	6	4,5	6	7	59	-7	49
P6	3	4	6	2	4	4	3	6	4	3	39	-27	729
P7	4,5	5	4	3	6	3	7	4,5	5	2	44	-22	484
P8	9	10,5	10,5	9	9	10	11	10	9	11	99	33	1089
P9	8	6	7,5	8	5	7	5	7,5	7	8	69	3	9
P10	10	9	9	10	11	9	9	9	10	9	95	29	841
P11	7	8	7,5	7	8	8	8	7,5	11	6	78	12	144
Разом	66	66	66	66	66	66	66	66	66	66	660		10024

де $d = \sum x_{ij} - \sum_n \sum x_{ij} = \sum x_{ij} - 66$. Перевірка правильності складання матриці на основі обчислення контрольної суми: $\sum x_{ij} = \frac{(1+n)n}{2} = \frac{(1+11)11}{2} = 66$. Сума за стовпцями матриці та контрольна сума є рівними, тому під час складання матриці помилок не допущено. Розташування педагогічних умов за значущістю представлено в таблиці 3.

Таблиця 3

Розташування педагогічних умов за значущістю

Педагогічні умови	P3	P1	P4	P6	P7	P5	P9	P11	P10	P8	P2
Сума рангів	16	23	35	39	44	59	69	78	95	99	103

Узгодженість думок експертів щодо рангових місць досліджуваних педагогічних умов визначаємо шляхом обчислення коефіцієнта конкордації, запропонованого М. Кенделлом та Б. Смітом.

Коефіцієнт розраховується за формулою:

$$W = \frac{12S}{m^2(n^3 - n)}, \quad \text{де} \quad S = \sum_{j=1}^n \left(\sum_{i=1}^m \frac{\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m x_{ij}}{n} \right)^2,$$

де m – кількість експертів, n – кількість педагогічних умов.

У нашому випадку $S = 10024$; $n = 11$; $m = 10$.

$$\text{Тоді } W = \frac{12 \cdot 10024}{10^2(11^3 - 11)} = 0,911.$$

Коефіцієнт конкордації $W = 0,911$ означає, що думки експертів є узгодженими, оскільки континуум значень коефіцієнта конкордації перебуває в межах від 0 до 1: за повної розбіжності думок експертів $W = 0$; за повної єдності $W = 1$.

Для оцінювання значущості коефіцієнта конкордації W використовуємо критерій узгодженості Пірсона, за яким: $\chi^2 = \frac{12S}{mn(n+1)} = n(m-1)W$.

У нашому випадку $\chi^2 = 11(10-1) \cdot 0,911 = 90,19$.

Порівнюючи обчислений χ^2 з табличним значенням для числа ступенів вільності $k = n-1 = 11-1 = 10$ при рівні значущості $\alpha = 0,05$, помічаємо, що отриманий $\chi^2 = 90,19$, а табличний – 18,31.

У нашому випадку $\chi^2 > 18,31$.

Це означає, що $W = 0,911$ є не випадковою величиною, а тому отримані результати є логічними, достовірними й можуть бути використані в подальших дослідженнях.

Отже, маємо такі результати ранжування педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології (рис. 1).

Рис. 1. Ранжування педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології

Примітка: створення сприятливого інноваційного освітнього середовища (P1); вивчення передового досвіду (P2); формування у майбутніх фахівців стійкої мотивації до підвищення рівня інноваційної компетентності (P3); застосування інноваційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів біології (P4); інтеграція інноваційної діяльності здобувачів із науково-дослідницькою (P5); удосконалення змісту фахових освітніх компонентів, практичної підготовки творчого розвитку та саморозвитку здобувачів вищої освіти (P7); інтегральне поєднання традиційних методів навчання з інноваційними (P8); створення персоналізації інноваційно-освітніх маршрутів студентів, тобто особистісне ставлення здобувачів до інновацій (P9); стимулювання самоуправління у формуванні готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності (P10); здійснення педагогічної підтримки фахівців шляхом врахування їх освітніх потреб і індивідуального досвіду (P11).

За результатами ранжування маємо ієрархію педагогічних умов формування інноваційної компетентності майбутніх учителів (табл. 4).

Таблиця 4

Ранги педагогічних умов формування інноваційної компетентності

Ранг	Педагогічна умова
1	Формування у майбутніх фахівців стійкої мотивації до підвищення рівня інноваційної компетентності (P3)
2	Створення сприятливого інноваційного освітнього середовища (P1)
3	Застосування інноваційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів біології (P4)

Ранг	Педагогічна умова
4	Удосконалення змісту фахових освітніх компонентів, практичної підготовки шляхом уведення інноваційного складника та впровадження вибіркових курсів відповідного спрямування (P6)
5	Забезпечення творчого розвитку та саморозвитку здобувачів вищої освіти (P7)
6	Інтеграція інноваційної діяльності здобувачів із науково-дослідницькою (P5)
7	Створення персоналізації інноваційно-освітніх маршрутів студентів, тобто особистісне ставлення здобувачів до інновацій (P9)
8	Здійснення педагогічної підтримки фахівців шляхом врахування їх освітніх потреб і індивідуального досвіду (P11)
9	Стимулювання самоуправління у формуванні готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності (P10)
10	Вивчення передового досвіду (P2)
11	Інтегральне поєднання традиційних методів навчання з інноваційними (P8)

Провівши узагальнення поглядів учених і погоджуючись з результатами роботи експертної комісії, назвемо п'ять основних педагогічних умов, що мають найвищі ранги в процесі ранжування та вбачаються нам найбільш актуальними під час формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології:

- формування у майбутніх фахівців стійкої мотивації до підвищення рівня інноваційної компетентності (P3);
- створення сприятливого інноваційного освітнього середовища (P1);
- застосування інноваційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів біології (P4);
- удосконалення змісту фахових освітніх компонентів, практичної підготовки шляхом уведення інноваційного складника та впровадження вибіркових курсів відповідного спрямування (P6);
- забезпечення творчого розвитку та саморозвитку здобувачів вищої освіти (P7).

Висновки. Отже, відібрані експертами педагогічні умови впливають на перебіг процесу формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології в процесі фахової підготовки в ЗВО. Інформація, що була отримана від респондентів, є достовірною, оскільки науково-педагогічні працівники перелічених кафедр знайомі з методологією сучасної педагогічної діяльності, з проблемами підготовки здобувачів вищої освіти, переконані в необхідності розвитку інноваційної компетентності педагогів, знають особливості й тенденції розвитку педагогічної освіти тощо.

Перспективи подальших розвідок убачаємо у проєктуванні педагогічної системи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів біології та створенні її моделі.

Використана література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. [гол. ред. С. Головка]. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
3. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. Соціалізація особистості: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Київ : Логос, 2000. Вип. 2. С. 153–161.
4. Пехота О. М. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. Київ : В-во А.С.К., 2003. 240 с.

References:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] / uklad. i holov. red. V.T. Busel. Irpin : VTF «Perun», 2013. 1440 p. [in Ukrainian].
2. Honcharenko S. U. (1997) Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. [hol. red. S. Holovko]. Kyiv : Lybid, 373 p. [in Ukrainian].
3. Manko V. M. (2012) Dydaktychni umovy formuvannia u studentiv profesiino-piznavalnoho interesu do spetsialnykh dystsyplin [Didactic conditions for the formation of students' professional and cognitive interest in special disciplines]. Sotsializatsiia osobystosti: zb. nauk. pr. Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Drahomanova. Kyiv : Lohos, Vyp. 2. Pp. 153–161. [in Ukrainian].
4. Piekhota O. M. (2003) Pidhotovka maibutnoho vchytelia do vprovadzhennia pedahohichnykh tekhnolohii [Preparation of the future teacher for the introduction of pedagogical technologies]: navch. posib. Kyiv : V-vo A.S.K., 240 p. [in Ukrainian].

Burchak L. Pedagogical conditions for the formation of innovative competence of future biology teachers

The article presents the process of selection and ranking of pedagogical conditions for the formation of innovative competence of future biology teachers in institutions of higher pedagogical education, since the modern teacher aims not only to teach students a specific subject, but also to ensure their complete training, which will meet innovative guidelines, social demands, important strategies of information space, but also to effectively carry out research, scientific, innovative activities. An analysis of the essence of the concepts "condition" and "pedagogical condition" was carried out, because the success of the implementation of the system for the formation of innovative competence of future biology teachers depends on the fulfillment of certain con-

ditions. Summarizing the views of scientists, the main pedagogical conditions are named, which, in the opinion of the author, are the most relevant in the process of forming the innovative competence of future biology teachers. The results of an expert assessment of pedagogical conditions for the formation of innovative competence of future biology teachers are presented. It is noted that the pedagogical conditions selected by the experts influence the course of forming the innovative competence of future biology teachers in the process of professional training at the university, and the information received from the respondents is reliable, since the experts are familiar with the methodology of modern pedagogical activity, are convinced of the need to develop innovative competence of teachers, know the peculiarities and trends of the development of pedagogical education, etc.

The consistency of experts' opinions regarding the ranking of the studied pedagogical conditions was determined by calculating the concordance coefficient proposed by M. Kendall and B. Smith. The Pearson consistency criterion was used to assess the significance of the concordance coefficient. It is noted that the experts' opinions are consistent, the concordance coefficient is not a random value, and therefore the obtained results are logical, reliable and can be used in further research.

Key words: pedagogical conditions, innovative competence, future biology teachers, pedagogical university, ranking.

УДК 37.015

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.06>

Дворник О. М.

СТАН ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено аналізу стану формування соціальної компетентності педагогічних працівників до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах у системі вищої освіти України. Обґрунтовано важливість формування соціальної компетентності у вчителів для ефективної роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. В результаті вивчення наукової літератури зазначено, що питання формування соціальної компетентності вчителів у контексті складних життєвих обставин залишається недостатньо вивченим науковцями.

Проаналізовано стандарт фахової передвищої освіти із спеціальності 014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями) галузі 01 «Освіта/Педагогіка» освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» щодо формування соціальної компетентності до роботи зі здобувачами освіти у складних життєвих обставинах. Встановлено, що стандарт вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» як за рівнем освіти «бакалавр», так і за рівнем освіти «магістр» не затверджено.

Представлено результати дослідження після детального аналізу освітньо-професійних програм вчителів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти із спеціальності 014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями) галузі 01 «Освіта/Педагогіка» в частині формування соціальної компетентності вчителів до роботи зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах. Визначено, що формування соціальної компетентності вчителів до роботи з дітьми які опинились у складних життєвих обставинах утворюються за допомогою навчальної дисципліни «Педагогіка».

Подано аналіз си́лабусів навчальної дисципліни «Педагогіка» закладів вищої освіти України, що викладається здобувачам вищої освіти першого рівня «бакалавр», які здобувають педагогічну освіту із спеціальності 014 «Середня освіта». У статті підкреслена важливість формування соціальної компетентності вчителів у системі вищої освіти з урахуванням потреб здобувачів освіти, що перебувають у вразливому становищі.

Ключові слова: заклад вищої освіти, здобувач освіти, складні життєві обставини, освітньо-професійна програма, соціальна компетентність, педагогічний працівник, заклад загальної середньої освіти, навчальна дисципліна.

На сьогодні динамічні зміни в соціокультурному та економічному контексті України, Європейського Союзу та світу вимагають нового соціально орієнтованого стилю мислення та поведінки, що сприятиме не лише успішній адаптації до вимог сучасного ринку, а й щасливому життю молодого покоління українців [1].

У цьому контексті вчителі є визначальним суб'єктом, який активно сприяє формуванню цих якостей у молодій особистості, спільно з батьками вони вирішують завдання створення відповідного алгоритму соціальної поведінки та розвитку соціальної компетентності. Кваліфіковане вирішення цих завдань знаходиться у прямій залежності від професійної соціальної компетентності педагога.

Слід відзначити, що соціальна компетентність відіграє ключову роль в Новій українській школі, охоплюючи вміння працювати з іншими для досягнення спільних результатів, вирішення конфліктів та підтримку соціокультурного різноманіття [4].

Проте зростаюча кількість факторів, що можуть призвести до складних життєвих обставин у здобувачів освіти, таких як соціальні проблеми емоційні труднощі, травми, збройні конфлікти, міграційні чи економічні проблеми, підкреслює важливість формування саме соціальної компетентності учителів, особливо тих, що працюють зі здобувачами освіти, які опинились або можуть опинитися у складних життєвих обставинах.

У свою чергу, недостатня увага до цього питання може призвести до зниження якості освіти, а також до психологічного дискомфорту та соціального відчуження учнів. Тому, важливо активно працювати у цьому